

Рецензенти:

В.Д. Плаксієнко – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Львівської державної аграрної академії.
О.А. Паршина – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки промисловості та організації виробництва ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет».

Рекомендовано до друку Вченою радою Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля (Протокол № 2 від 01.07.2013)

Редакційна колегія:

Атамас П.Й. к.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля
Крамаренко Г.О. д.е.н., професор кафедри фінансів і банківської справи Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля
Мних М.В. д.е.н., професор, заслужений економіст України, академік Української академії наук, директор Інституту економіки та менеджменту, завідувач кафедри фінансів ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», м. Київ
Шаталова Н.І. д.соц.н., професор, завідувач кафедри управління персоналом та соціології Українського державного університету шляхів сполучення (м. Єкатеринбург, Росія)
Лисенко Д.В. член експертної ради при контрольно-рахунковій палаті м. Москви, Президент НП «Аудиторська Асоціація «Содружество», заст. голови Гільдії по аудиторській та консультативній діяльності Московської торгово-промислової палати, к.е.н., доцент МГУ ім. М.В. Ломоносова

Автори розміщених матеріалів висловлюють власну думку, яка не завжди збігається з позицією редакції. За вміст матеріалів відповідальність несуть автори.

Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит: галузевий аспект: колективна монографія у 2 т. / за ред. П.Й. Атамас. – Дніпропетровськ: «Гірма», 2013. – Т. 1. – 388 с.

ISBN 978-966-8856-87-7
ISBN 978-966-8856-88-4 (Т. 1)

Колективна монографія вийшла у рамках комплексної теми дослідження «Теоретико-методологічні засади розробки та впровадження інноваційних систем обліку, аналізу і аудиту ефективного розвитку підприємств» (номер державної реєстрації 0110U000203).

Монографія розкриває теоретичні та практичні основи організації бухгалтерського обліку в сучасних умовах господарювання; досліджує сучасний стан та напрями удосконалення бухгалтерського обліку в галузях економіки з урахуванням зарубіжного досвіду; аналізує діяльність підприємств різних галузей економіки; розглядає формування, аналіз ефективності функціонування вітчизняних підприємств різних галузей економіки; досліджує методологію та організацію аудиту діяльності суб'єктів господарювання.

Для науковців, підприємців, викладачів ВНЗ, аспірантів, студентів.

ISBN 978-966-8856-87-7
ISBN 978-966-8856-88-4 (Т. 1)

© Автори статей, 2013

УДК 330, 657
ББК 65

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ ОСНОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	
1.1. ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ. <i>Атамас П.Й., Атамас О.П.</i>	6
Література до розділу 1.1	20
1.2. МОДЕРНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ. <i>Брухнівський Р.Ф.</i>	21
Література до розділу 1.2	34
1.3. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БЕЗОПІКОВИХ РОЗРАХУНКІВ У ІНОЗЕМНИЙ ВАЛЮТІ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В СВІТОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР. <i>Галещук С.М.</i>	35
Література до розділу 1.3	41
1.4. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО БЮДЖЕТНОГО ОБЛІКУ. <i>Гевіш Д.Л.</i>	42
Література до розділу 1.4	48
1.5. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МОДЕЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ РІЗНИЦЬ. <i>Гейер Е.С.</i>	48
Література до розділу 1.5	56
1.6. ВЗАМОСВ'ЯЗЬ НОРМАТИВНИХ АКТОВ НЕЗУ В ВОПРОСАХ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДЕЯТЕЛЬНОСТІ І НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ БАНКІВ УКРАЇНИ. <i>Кантасева О.В., Горбачева Л.Ф.</i>	56
Література до розділу 1.6	69
1.7. МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ. <i>Давиденко Н.М.</i>	69
Література до розділу 1.7	79
1.8. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПОБУДОВИ ОБЛІКУ В СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ. <i>Жук О.І.</i>	80
Література до розділу 1.8	86
1.9. ПРОБЛЕМИ УСОВЕРШЕНСТВУВАННЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО УЧЕТА. <i>Козыр Т.М.</i>	87
Література до розділу 1.9	93
1.10. ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ. <i>Корчигіна В.Г.</i>	93
Література до розділу 1.10	100
1.11. ОЦІНКА УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ. <i>Матюха М.М.</i>	101
Література до розділу 1.11	108
1.12. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ. <i>Надворняк Я.М.</i>	109
Література до розділу 1.12	114

1.13. СТАН ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ. <i>Омельченко О.Ю., Омельченко Н.О.</i>	115
1.14. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА В ЧАСТИНІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ. <i>Остатчук Т.П.</i>	124
Література до розділу 1.14.....	130
1.15. ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ. <i>Очеретський Л.М.</i>	130
Література до розділу 1.15.....	136
1.16. АСИМЕТРИЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ІНСТРУМЕНТИ ВИЯВЛЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ. <i>Скоробогата Л.В., Гусменюк К.В., Синюк О.О.</i>	137
Література до розділу 1.16.....	147
1.17. ГАРМОНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКІВ ПОДАТКУ НА ПРИВУТОК. <i>Тисенюк І.С.</i>	148
Література до розділу 1.17.....	154
1.18. ОСНОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ. <i>Шилова Г.М.</i>	154
Література до розділу 1.18.....	166
1.19. ДОКУМЕНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ: ТЕОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ. <i>Янчев А.В.</i>	166
Література до розділу 1.19.....	176
1.20. ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА. <i>Дробязко С.І.</i>	177
Література до розділу 1.20.....	181
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ	182
2.1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОВУДОВИ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ. <i>Бурденко І.М., Засуттєва А.О.</i>	182
Література до розділу 2.1.....	196
2.2. КІБЕРНЕТИЧНИЙ АСПЕКТ КОНТРОЛЮ І СТРУКТУРНОЇ ПОВУДОВИ ОБЛІКУ ЗАТРАТ В УПРАВЛІННІ ВИРОБНИЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ. <i>Василук М.М., Кондрат О.С., Василук В.В.</i>	198
Література до розділу 2.2.....	204
2.3. РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ ВИРОБНИЦТВОМ. <i>Вольська В.В.</i>	205
Література до розділу 2.3.....	212
2.4. АНАЛІТИЧНИЙ МОНИТОРИНГ ЕКОЛОГОБЕЗПЕЧНОГО ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ. <i>Волок Л.Р.</i>	212
Література до розділу 2.4.....	221
2.5. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ ОБСЛУГОВУВАННЯ. <i>Грищенко О.І.</i>	222
.....	227
2.6. ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ОКРЕМИХ МАШИН І ОБЛАДНАННЯ. <i>Дугач А.М., Демчук Н.І.</i>	237
Література до розділу 2.6.....	246
2.7. РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ РІЗНИЦЬ В ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ БАНКУ. <i>Євченко Н.Г.</i>	247
Література до розділу 2.7.....	255
2.8. ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ПРИ ВИЗНАННІ В ОБЛІКУ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ. <i>Єфременко Т.І.</i>	255
Література до розділу 2.8.....	262
2.9. ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В МИТНИХ УСТАНОВАХ: ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ВЕДЕННЯ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ. <i>Василюк В.Г., Івченко А.В.</i>	263
Література до розділу 2.9.....	273
2.10. УЧЕТНО-АНАЛІТИЧЕСЬКІ АСПЕКТИ ОТРАЖЕННЯ ДЕТЕЛЬНОСТІ ПРОФЕСІОНАЛЬНИХ БАСКЕТБОЛЬНИХ КОМАНД В УКРАЇНІ. <i>Калитська О.В., Бабич Н.И.</i>	274
Література до розділу 2.10.....	288
2.11. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ УКРАЇНИ. <i>Коваленко В.В., Коренева О.Г.</i>	300
Література до розділу 2.11.....	294
2.12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА – ЯК НОВИЙ ФАКТОР ВИРОБНИЦТВА ХХІ СТОЛІТТЯ. <i>Лозовицький Д.С.</i>	294
Література до розділу 2.12.....	313
2.13. ПРОБЛЕМИ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ. <i>Мотковська О.А.</i>	314
Література до розділу 2.13.....	322
2.14. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИПУЩЕННЯ ПРО БЕЗПЕРЕВІРНОСТІ ПРИ АУДИТІ ПІДПРИЄМСТВ КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ. <i>Пеняков В.В.</i>	322
Література до розділу 2.14.....	328
2.15. МЕТОДОЛОГІЯ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПІДСИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ФУНКЦІОНАЛЬНО РОЗВИНУТИХ СИСТЕМАХ УПРАВЛІННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ. <i>Ткаченко С.А.</i>	329
Література до розділу 2.15.....	338
2.16. ФОРМУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ. <i>Якубів В.М.</i>	338
Література до розділу 2.16.....	345
2.17. ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО КІПМАТУ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ АКТИВНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ <i>Гавриленко Н.В.</i>	346
.....	377

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля
Кафедра обліку і аудиту

**СУЧАСНИЙ БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК,
АНАЛІЗ І АУДИТ: ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ**

**Колективна монографія
У ДВОХ ТОМАХ
Том 1**

За редакцією
кандидата економічних наук, професора П. Й. Атамас

Дніпропетровськ
«Герда»
2013

Анализ деятельности баскетбольных клубов осуществлен на примере севастопольской баскетбольной команды «Муссон».

Применение системы коэффициентов эффективности деятельности ПБК за сезон показало более эффективное ведение деятельности с экономической точки зрения со стороны севастопольского клуба (показатели самоокупаемости, зарплатоотдачи и дохода на 1 гривну материальных расходов, расходов по ТТР и затрат по основным фондам существенно выше). Однако при этом для БК «Муссон» устанавливается и более высокая стоимость турнирных показателей, что продиктовано серьезным уровнем спортивного задач, решаемых данной командой. По результатам проведенного анализа БК «Муссон» можно охарактеризовать как динамично развивающуюся команду с нормальной структурой доходов и затрат, в силу чего можно прогнозировать улучшение ее финансовых результатов в ближайшие годы.

В ходе исследования для каждого из этапов анализа авторского методического подхода были разработаны специальные формы аналитических таблиц, а также сформулированы рекомендации по интерпретации получаемой информации. Предложенный подход к анализу финансовых результатов позволит баскетбольным клубам получать точную информацию о результатах своей деятельности и причинах, на них повлиявших.

Литература по розділу 2.10

1. http://www.deloitte.com/view/en_GX/deloitte/index.htm

2.11. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Коваленко В.В., д.е.н., професор

Одеський національний економічний університет

Коренєва О.Г., к.е.н., доцент

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

Для розуміння сучасного стану та напрямів розвитку бухгалтерського обліку в банківській системі України варто розглянути його становлення в історичному ракурсі та обґрунтувати періодизацію його етапів.

Система бухгалтерського обліку в банках України, яка функціонувала до 1997 року, була сформована методологічно виходячи з потреб централізованого управління економікою у межах колишнього СРСР. Коли головною метою організації бухгалтерського обліку було забезпечення контролю за виконанням Державного плану. Тобто, після проголошення Україною незалежності, у період становлення Національного банку України як центрального банку, методологія бухгалтерського обліку в банківській системі України характеризувалася повним відтворенням принципів соціалістичної системи господарювання. В той же час, перехід до ринкових відносин обумовив необхідність відмови від планово-командної системи господарювання, що не могло не вплинути на критерії формування та розкриття економічної

інформації, яка характеризувала всі економічні процеси. Таким чином, реформування обліку стало об'єктивно неминучим.

Науковці відправною точкою реформи бухгалтерського обліку в Україні до вважають Указ Президента України від 23.05.1992 р. «Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку та статистики [1,2,3,4]. З метою виконання даного Указу було розроблено Концепцію побудови національної статистики України і статистики (постанова Кабінету України на міжнародну систему обліку і статистики (постанова Національного Міністерства України від 04.05.1993 № 326). Першим документом Національного банку України, що започаткував реформування системи бухгалтерського обліку в банківській системі України, був наказ № 46 від 03.08.1992 року «Про організацію роботи по переходу банків України на міжнародну систему бухгалтерського обліку і статистики», потім його змінив наказ № 82 від 13.08.1993 року «Про організацію роботи по переходу України на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і статистики». Дані накази окреслювали заходи, спрямовані на виконання програми обліку в банках. Для розробки концепції реформи при НБУ була створена Координаційна Рада Бухгалтерської звітності, до складу якої увійшли провідні спеціалісти НБУ, комерційних банків, зарубіжні консультанти, вчені провідних вузів. За результатами роботи Координаційної Ради були розроблені проекти нового плану рахунків для банків, інструкцій з обліку. У 1995 році в складі департаменту бухгалтерського обліку НБУ створено Управління методології та реформування бухгалтерського обліку і звітності, одним із основних завдань роботи якого було вивчення міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та визначення можливості їх застосування в Україні. В продовження руху до зміни методології обліку в банківській системі було затверджено програму реформування бухгалтерського обліку і звітності Національного банку України (постанова Правління НБУ № 272 від 17.10.1996 р.) та програму реформування бухгалтерського обліку і звітності комерційних банків України (постанова Правління НБУ № 315 від 29.11.1996 р.), які визначили стратегію реформування. Як зазначають П.М. Сениц та В.І. Ринаківська, в рамках реалізації даної стратегії було:

- проведено інвентаризацію наявних форм звітності;
- переглянуто існуючу нормативно-правову базу на відповідність МСБО;
- визначено основні сегменти нормативної бази, які потребують першочергової заміни та окреслено перелік необхідних інструкцій;
- розроблено проекти планів рахунків бухгалтерського обліку операцій НБУ та комерційних банків, які адаптовано до вимог МСБО та потреб банків;
- створено нову систему аналітичного обліку;
- проведено міжнародну експертизу підготовлених до затвердження проектів;
- погоджено наявні проекти з Міністерством фінансів України та іншими міністерствами і відомствами;

– розроблено нормативні документи, що регламентують порядок обліку основних фінансових інструментів, які суттєво впливають на баланс банку [2].

Це, в свою чергу, дозволило змодельовати нову систему формування та розкриття економічної інформації, яка б забезпечувала потреби всіх користувачів: внутрішніх (менеджери, власники), зовнішніх (інвесторів, клієнтів, НБУ, органи статистики та інші), а бухгалтерський облік побудувати таким чином, щоб забезпечити його розвиток як єдиної інформаційної системи, на основі якої повинна формуватися фінансова, статистична, податкова та управлінська звітність.

Логічним завершенням даного етапу розвитку було 1 січня 1998 року, яке було визначено постановою Правління НБУ № 452 від 24.12.1997 р. «Про порядок переходу на новий план рахунків бухгалтерського обліку, форми фінансової і статистичної звітності та режим роботи в перехідний період» датою переходу на систему обліку та звітності відповідно до міжнародних стандартів. Вимоги даної постанови були успішно реалізовані банківськими установами України, тобто з 1 січня 1998 року банківська система України розпочала впровадження МСБО.

Вважасмо можливим визначити перший етап розвитку бухгалтерського обліку в банках України як перехідний та обмежити його часовий проміжок 1991 – 1 січня 1998 року.

Наступний етап розвитку бухгалтерського обліку в банках України, пов'язаний з формуванням нових умов господарювання, загальним переосмисленням організаційних, процедурних та інших аспектів функціонування банківських установ, коли банки набули ознак складної організації з багатоділовим характером діяльності та високим ризиком її здійснення.

Банківська система України на початку становлення працювала за новими принципами бухгалтерського обліку в рамках старих вимог до його організації, коли організаційні засади обліку та звітності регулювалися "Правилами ведення бухгалтерського обліку і звітності в установах банків СРСР" № 7 від 30.09.87 р., затвердженими Держбанком СРС. У свою чергу, це обумовило необхідність розробки «Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банківських установах України», затвердженого Постановою Правління НБУ № 566 від 30.12.98 р. [5] і регламентувало питання організації обліку в банківських установах за відсутності правового документу – Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» й національних стандартів.

З введенням у дію з 01.01.2000 р. Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» законодавчо врегульовано, що розробка питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється Міністерством фінансів України, а порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банках встановлюється Національним банком України відповідно до цього закону та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (ст. 6, п. 3).

Змінюється економічна ситуація в Україні, розвиваються ринки, з'являються нові, складніші банківські продукти, збільшується частка іноземних інвестицій в капіталах банків України, розширюється співробітництво банків України з міжнародними організаціями, кредитними установами на валютному, фондовому, інвестиційному ринках світу. Відповідно, це вимагає перегляду чинних та розробки нових нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку, їх подальшої інтерпретації з вимогами МСБО, інформація має відповідати загальноприйнятним принципам щодо її розкриття. Змін потребує не лише план рахунків, формується необхідність розробки та реалізації технічного інструментарію – відповідних інструкцій, методик, процедур, впроваджуються концептуально нові принципи обліку [3], а саме:

- нарахування та відповідність доходів і витрат – для визначення фінансового результату звітного періоду потрібно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. Доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів, тобто операції та їх результати визнаються в міру того, як вони відбулися, а не тоді, коли отримано або сплачено грошові кошти, що дозволяє визнавати реальний фінансовий результат не лише по закінченні дії фінансового інструменту, а й у процесі його використання;
- застосування методу ефективної процентної ставки в бухгалтерському обліку фінансових інструментів банків;
- об'єднання – застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, відповідно до яких активи та/або дохід не завищуються, а зобов'язання та/або витрати – не занижуються. Принцип об'єднання орієнтовано на визнання всіх можливих збитків на противагу максималізму прибуткам;
- для регулювання вартості активів і зобов'язань банки використовують метод переоцінки, пов'язаний з зміною ринкової вартості активів та зміною офіційного обмінного курсу гривні щодо іноземних валют та банківських металів;
- з метою покриття можливих втрат у зв'язку з ризиковими банківськими операціями використовуються механізм формування резервів під знецінення активів. Формуються резерви під зниження реальної вартості кредитів, депозитів, цінних паперів, дебіторської заборгованості;
- розробляється методологічний інструментарій щодо змісту облікової політики банку. Основне призначення облікової політики визначається як: упорядкування облікового процесу в установі; забезпечення методологічного та методичного відображення майна банку, фінансово-господарських операцій та результатів його діяльності; надання бухгалтерському обліку плановірності та цілеспрямованості; забезпечення ефективності обліку. Кожен банк самостійно розробляє

облікову політику. Цим документом установлюється порядок ведення бухгалтерського обліку операцій, які здійснює банк згідно з чинним законодавством. Важливим аспектом формування облікової політики є розкриття методики ведення обліку окремих фактів господарської діяльності, стосовно яких чинні стандарти та інші нормативні акти не містять конкретних рекомендацій щодо правил їх обліку. Тому банки зобов'язують самостійно встановити відповідний спосіб ведення обліку з конкретних питань на підставі чинних положень та використовуючи професійне судження відповідного управлінського персоналу. Фактично облікова політика має відображати всі особливості обліку конкретного банку. При встановленні облікової політики банку важливо визначитися, за якою вартістю обліковуюватимуться фінансові активи. Перевага надається методу обліку активів та зобов'язань за справедливою вартістю;

– у складі бухгалтерського обліку виокремлюють фінансовий та управлінський облік, які ґрунтуються на єдиній інформаційній базі, відрізняючись формою та періодичністю розрахунку даних. Окремо від фінансового та управлінського обліку банки ведуть податковий облік.

В «Положенні про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банківських установах України» [5] визначається, що:

Фінансовий облік забезпечує своєчасне та повне відображення всіх банківських операцій та надання користувачам інформації про стан активів і зобов'язань, результати фінансової діяльності та їх зміни. На основі даних фінансового обліку складається фінансова звітність, яка не є комерційною таємницею, регулюється державою, стандартами різних рівнів і відкрита для користування.

Управлінський облік ведеться з метою забезпечення керівництва банку та його підрозділів оперативною фінансовою і нефінансовою інформацією у визначеній ними формі для планування, оцінки, контролю й використання своїх ресурсів. Управлінський облік ведеться банком для забезпечення внутрішніх потреб в інформації, виходячи зі специфіки та особливостей діяльності і структури управління. Банки самостійно обирають метод обліку затрат та калькулювання собівартості послуг (робіт), визначають зміст внутрішньої звітності, а також строки її подання на різні рівні управління. При організації управлінського обліку повинна забезпечуватися ідентичність інформації і розрахунків, здійснених на основі фінансового обліку. На відміну від фінансового обліку, який регулює закон та національні чи міжнародні стандарти, управлінський облік суб'єкти господарювання ведуть самі, враховуючи особливості діяльності, структуру й розміри підприємства, потреби та вимоги управління.

В свою чергу, податковий облік складається з правил ведення бухгалтерського обліку, яких вимагають дотримуватися урядові органи, що наділені повноваженнями збору податків.

Тобто, опрацювання інформації про господарські операції банку здійснюється за допомогою загальновизначаних інструментів бухгалтерського

обліку: документації, інвентаризації, визнання і оцінка елементів фінансової звітності, система рахунків, повільний запас, звітність, але методики їх обліку побудовано за правилами, що витікають із застосування в обліковому процесі базових принципів міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, а саме: переваги економічної сутності над юридичною формою, нарахування доходів та витрат та їх відповідності звітним періодам, критерії визнання та методів оцінки активів, зобов'язань, доходів і витрат згідно з концептуальною основою МСФЗ.

Згідно зі Стратегією застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України № 911-р від 24 жовтня 2007 р., заплановано законодавче врегулювання порядку застосування міжнародних стандартів, зокрема обов'язкове складання банками фінансової звітності згідно з вимогами міжнародних стандартів.

Тобто, даний етап розвитку бухгалтерського обліку характеризувався рухом до застосування банківськими установами України вимог МСФЗ як норми прямої дії та коригуванням нормативно-правової бази з бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності до повної відповідності вимогам МСФЗ. На 01.01.2012 року методологія бухгалтерського обліку банків України практично повністю відповідала вимогам МСФЗ, окрім:

- формування резервів за фінансовими активами;
- формування резервів під зобов'язання кредитного характеру (фінансові гарантії, поручительства тощо).

Вважаємо доцільним визначити даний етап розвитку бухгалтерського обліку в банках України як інтеграційний та обмежити його часовий проміжок 1998 – 1 січня 2012 року.

Чим же обумовлюється початок нового етапу у методології обліку в банках. У червні 2011 року Верховна Рада України прийняла зміни до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», відповідно до яких публічні акціонерні товариства та фінансові установи повинні подавати звіти за МСФЗ з 2012 року [6]. Було внесено зміни до Законів України «Про банки і банківську діяльність» та «Про Національний банк України». Відповідно до ст. 68 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [7]: банки організовують бухгалтерський облік відповідно до внутрішньої облікової політики, розробленої на підставі правил, встановлених Національним банком України відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, у свою чергу, відповідно до ст. 41 Закону України «Про Національний банк України» [8]: Національний банк встановлює обов'язкові для банківської системи стандарти та правила ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності, що відповідають вимогам законів України та міжнародним стандартам фінансової звітності. Тобто, з 2012 року банки України повинні застосовувати вимоги МСФЗ як норми прямої.

У той же час з огляду на міжнародні тенденції щодо глобалізації економічних процесів, розвиток і вдосконалення міжнародних стандартів фінансової звітності, їх конвергенції, необхідно чітко усвідомлювати, що процес розвитку бухгалтерського обліку в банківській системі України буде

вимагати постійної гармонізації з вимогами МСФЗ. Зокрема, у широкому розумінні гармонізація обліку характеризує відповідність та злагожденість, дотримання принципів ведення бухгалтерського обліку та складання звітності. Тому пропонуємо розглядати даний етап як гармонізаційний та окреслити його початок 2012 роком. В контексті основних завдань можливо визначити формування поглиблених знань з питань впливу розвитку та конвергенції стандартів фінансової звітності та методологію обліку та формування звітності банківських установ України, формування ґрунтовної теоретичної та методичної бази, необхідної для вільного володіння сучасними методами оцінки та обліку, а також опанування основних підходів щодо вибору, обґрунтування та реалізації найбільш ефективних рішень в умовах необхідності визначення професійного судження щодо облікових процедур, що в свою чергу вимагає наявності відповідних сучасних професійних знань у галузі бухгалтерського обліку, економіки, фінансів, права, інформаційних технологій.

Література до розділу 2.11

1. Кіндрашка Л.М. Фінансовий та управлінський облік у банках : Підручник / Л.М. Кіндрашка. – К.: КНЕУ, 2008. – 816 с.
2. Сеніш П.М., Ричаківська В.І. Реформа, що за значущістю не поступається прошовій / П.М. Сеніш, В.І. Ричаківська // Вісник НБУ. – 2007. - № 11. - С.3-7.
3. Житайло Г. Без технічного інструментарію реалізувати масштабний проєкт було б неможливо / Г. Житайло // Вісник НБУ. – 2007. - № 12. - С. 8-18.
4. Снігурська Л.П. Облік у банках (у схемах і таблицях) : навч. посіб. / Л.П. Снігурська, за заг. ред. д.е.н., проф. Л.М. Кіндрашко. – К.: КНЕУ, 2009. – 519 с.
5. Про організацію бухгалтерського обліку і звітності в банківських установах України [Електронний ресурс] : положення, затверджене постановою Правління НБУ від 30.12.1998 р. № 566. – Режим доступу: <http://zakon1.pau.gov.ua/doc?id=220389>.
6. Про бухгалтерський облік та звітність в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV – Режим доступу: <http://zakon1.pau.gov.ua/doc?id=996>.
7. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 07.12.2000 р. № 2121 – III. – Режим доступу: <http://zakon1.pau.gov.ua/doc?id=411001>.
8. Про Національний банк України [Електронний ресурс] : закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

2.12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА – ЯК НОВИЙ ФАКТОР ВИРОБНИЦТВА ХХІ СТОЛІТТЯ

Лозовицький Д.С.

кандидат економічних наук, доцент

Львівський державний університет внутрішніх справ

Продуктом облікової системи та водночас ресурсом для системи управління підприємством є інформація різноманітного характеру розглянемо суть інформації, процесу формування інформаційних ресурсів підприємства, створення інформаційних технологій необхідних для управління підприємством у ХХІ столітті.

Невід'ємною ознакою ведення бізнесу у ХХІ столітті є різноманітні ризики, що супроводжують підприємство протягом усього періоду його діяльності, виникнення яких пов'язане із налживаючою вагою зовнішніх та внутрішніх факторів функціонування підприємства. У наш час існує зовсім невелика кількість підприємств, які здатні ефективно протидіяти ринковим або економічним факторам впливу. Тільки дуже великі корпорації та компанії можуть мати суттєвий вплив на ринкове середовище. Інші підприємства – учасники ринку повинні знайти способи виживання та пристосування до сучасних ринкових умов господарювання. Для підприємств виживання у ринкових умовах в першу чергу пов'язане із пошуком ефективних інструментів отримання конкурентних переваг та розробкою стратегії їх діяльності.

Забезпечення можливості прийняття ефективних, своєчасних та протнотозування діяльності підприємства та планів його стратегічного розвитку є основними пріоритетними завданнями сучасної системи управління підприємством.

Для досягнення конкурентних переваг керівництво підприємства повинно мати повноцінну інформацію не тільки поточного, а перед усім стратегічного характеру [10, с. 11-12]. Як зазначає відомий теоретик кібернетики Бір С., «... керівництва. Воно зобов'язане мати справу з інформацією такого масштабу і складності, які перевищують можливості вищих керівників її сприйняти та інтерпретувати. Отже, управління повинно ґрунтуватися на знанні структури інформаційного потоку, методів обробки інформації, її стиснення та ін.» [10, с. 11]. Орієнтація управління на використання інформаційних ресурсів підприємства вимагає створення такої інформаційної системи, яка забезпечує своєчасні та якісні дані, їх трансформацию в корисну інформацію для прийняття рішень. Враховуючи те, що система управління має ієрархічну структуру (верхній, середній та нижчий рівень), то й інформацію поділяють на окремі види: операційну, тактичну та стратегічну [10, с. 11].

Докорінна зміна форм і змісту менеджменту суб'єктами господарювання при динамічній еволюції сучасної економіки потребує коректив від підсистем, які його функціонально забезпечують з точки зору потреб реальної практики щодо розширення і введення нових об'єктів [12, с. 112-114].

У зв'язку зі зміною структури ресурсного забезпечення – зменшення уречевленості багатства, інформація стає основним стратегічним ресурсом, який здатен забезпечити конкурентні переваги на рівні підприємства [12, с. 113]. Сучасне матеріальне виробництво базується на індустріальних технологіях, які дедалі більше потребують розширеного обміну інформацією, тобто залежать від ступеня досконалості процесів обробки даних.

Успіх підприємства у ринковому середовищі визначається, насамперед, його здатністю генерувати, обробляти і ефективно використовувати інформацію. Чим якіснішою інформацією володіє організація, тим вона має більшу ймовірність самозбереження та успішного розвитку [2, 3, 5, 6]. Економічне значення інформації полягає у її спроможності виступати як

- канадского института CD Howe Institute «The 2006 tax competitiveness report», исследование КРМГ «Соправит Tax Rate Survey 2006» и др.
8. Анализ налогообложения в штатах США: исследование неправительственной исследовательской группы Tax Foundation (США) «The 2008 State Business Tax Climate Index», исследование Laffer Associates «Laffer state competitive environment», исследование Матте Heritage Policy Center и др.

Наукове видання

**СУЧАСНИЙ БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК,
АНАЛІЗ І АУДИТ: ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ**

Колективна монографія
у двох томах
(українською та російською мовами)

Том 1

За редакцією
кандидата економічних наук, професора П. Й. Атанас

Віповідальний за випуск С. І. Дробязко
Комп'ютерна верстка Р. А. Куликін

Формат 60х90/16. Ум. друк. арк. 22,4
Тираж 300 прим. Зам. № 12/12_1.

Видання вперше «Гарда», 49000, м. Дніпропетровськ, пр. К. Маркса, 60.
Свідомо суб'єкта видавничої справи серія ДК №397 від 03.04.2001 р.

ISBN 978-966-8856-87-7
ISBN 978-966-8856-88-4 (т. 1)

